

KARAKTERISTIKE DECE SA SMETNJAMA U RAZVOJU

Deca koja :

- Ispoljavaju teškoće u razvoju
- Verovatno neće moći da dostignu ili održe zadovoljavajući nivo zdravlja ili razvoja, odnosno čije će zdravlje ili razvoj verovatno biti ozbiljno oštećeni ili pogoršani bez dodatne podrške ili posebnih usluga u oblasti zdravstvene nege i zaštite, rehabilitacije, obrazovanja i vaspitanja, socijalne zaštite ili drugih vidova podrške

Terminologija

- Hendikep, invaliditet, defekt, retardacija...(izbegavati)
- Dete sa smetnjama u razvoju, dete ometeno u razvoju, ometeno dete, dete sa posebnim potrebama

Deca sa senzornim smetnjama /smetnje u razvoju vidnih sposobnosti (slepa i slabovidna deca)

Smetnje u razvoju vida ispoljavaju se kao umanjena ili potpuno odsutna čulna osetljivost na svetlosne nadražaje, koja značajno ometa komunikaciju vidom.

Karakteristike dece sa smetnjama u razvoju vidnih sposobnosti

- usporen i nesiguran hod, rigidno držanje tela
- strah od nepoznatog prostora, buke i žagora
- blindizmi (stereotipni pokreti)
- prividna nezainteresovanost
- brz zamor
- labilna pažnja i koncentracija

Preporuke u radu

- osećaj sigurnosti u odnosu na učitelja i na svoje vršnjake
- osećaj sigurnosti u prostoru (mikro i makro)
- otkrivanje sveta putem konkretnog i raznovrsnog materijala
- angažovanje očuvanih čula u cilju kompenzacije čula vida (taktilna, auditivna, gustativna, olifaktivna i kinestetička percepcija)

Deca sa telesnim smetnjama /

Smetnje u telesnom razvoju su najčešće povezane sa teškim i trajnim oštećenjima motornog i koštano zglobnog sistema, telesnim deformitetima, mišićnim i neuromišićnim oboljenjima, oštećenjima centralnog i perifernog nervnog sistema, ili hroničnim oboljenjima koja teško narušavaju zdravstveno stanje deteta

Karakteristike dece sa telesnim smetnjama

- nemogućnost pokretanja pojedinih delova tela (ekstremiteta)
- nesamostalnost u svakodnevnim životnim aktivnostima
- nevoljni pokreti tela (mišićni smazmi – grčenja)
- problemi sa tonusom – suviše opušteni ili suviše zgrčeni mišići
- kratkotrajna i labilna pažnja

- poremećaj vida, sluha i govora

Preporuke u radu

- osećaj sigurnosti i poverenja u učitelja
- prostor bez barijera (eksterijer, enterijer)
- suptilna i odmerena podrška u svakodnevnim aktivnostima
- kompenzatorni razvoj ostalih čula

Deca sa smetnjama u mentalnom razvoju

Smetnje u mentalnom razvoju povezujemo sa usporenim ili neujednačenim razvojem intelektualnih sposobnosti

Karakteristike dece sa smetnjama u mentalnom razvoju

- ispodprosečni nivo funkcionisanja
- mišljenje na konkretnom nivou
- kratkotrajna i labilna pažnja
- smanjena mogućnost shvatanja prostornih i vremenskih relacija
- teškoće u govoru i jeziku (u pisanju i čitanju)
- teškoće u socijalnom prilagođavanju

Preporuke u radu

- osećaj sigurnosti i poverenja u učitelja
- upotreba konkretnog materijala za rad
- kratke, precizne i dovoljno jasne instrukcije u radu
- zadatke rašlaniti na male korake (segmente)
- obezbediti jednostavne ilustracije, bez suvišnih detalja
- uvežbavanje svakodnevnih životnih veština u različitim socijalnim kontekstima
- uvežbavanje motornih funkcija

Deca sa senzornim smetnjama / smetnje u razvoju slušnih sposobnosti (gluva i nagluva deca)

Smetnje u razvoju slušnih sposobnosti ispoljavaju se kao umanjena ili potpuno odsutna slušna osetljivost na zvuk koja ozbiljno ometa razvoj i upotrebu govora i jezika i socijalnu komunikaciju deteta.

Karakteristike gluve i nagluve dece

- dete ne odgovara na postavljene zahteve i deluje nezainteresovano
- pažnja labilna i kratkotrajna
- traži stalnu pažnju i pomoć
- agresivno i neadekvatno ponašanje
- uporno u svojim zahtevima
- neadekvatna komunikacija sa socijalnom sredinom
- nerazumljiv i neartikulisan govor

Preporuke u radu

- osećaj sigurnosti i poverenja u učitelja
- direktno obraćanje
- omogućiti detetu da prati govor sa usana
- naglašavanje reči – jasno i razgovetno
- obraćanje pažnje na govor tela

Dete sa smetnjama u govorno jezičkom razvoju

Smetnje u govorno jezičkom razvoju ispoljavaju se kao nerazvijen govor ili kao govor i jezik koji su poremećeni u toj meri da onemogućavaju ili značajno otežavaju sporazumevanje deteta putem govora i jezika, usmenog ili pisanog. Ove teškoće se ne moraju pripisati oštećenju sluha niti sniženim intelektualnim sposobnostima

Karakteristike dece sa smetnjama u govorno jezičkom razvoju

- neodgovarajuća upotreba reči i njihovog značenja
- nesposobnost da se izraze ideje
- neodgovarajući gramatički obrasci
- siromašan rečnik
- nesposobnost da se slede uputstva

Preporuke u radu

- osećaj sigurnosti i poverenja u učitelja i prihvaćenost od strane vršnjaka
- direktno obraćanje
- kratke, precizne i dovoljno jasne instrukcije u radu
- zadatke rašlaniti na male korake
- insistirati na kompletnoj rečenici
- ne požurivati dete u davanju odgovora /strpljenje i pomoć u socijalnoj komunikaciji
- suptilna i odmerena podrška u pravilnom izgovoru reči i redosleda reči u rečenici

Deca sa smetnjama u socijalno emocionalnom razvoju

Smetnje u socijalno emocionalnom razvoju

Najčešće se manifestuju kao:

- Poremećaji iz autističnog spektra
- Hiperaktivnost

Deca sa autizmom

Stanje koje postoji kod dece i čini ih nesposobnim da uspostave normalne međuljudske odnose i razviju tipičnu komunikaciju.

Karakteristike

- problemi u verbalnoj i neverbalnoj komunikaciji (otežana/snižena mogućnost komunikacije sa spoljašnjom sredinom)
- nerazumevanje i neprepoznavanje reakcija i modela ponašanja
- opsesivne aktivnosti i interesovanja
- postojanje šeme aktivnosti
- kratkotrajna i labilna pažnja
- zatvorenost u svom svetu
- usmerenost na sebe i sopstvene potrebe, bez primećivanja vršnjaka oko sebe
- uključuju se u svet oko sebe samo kada im je nešto neophodno

Preporuke u radu

- Osećaj sigurnosti i poverenja u učitelja
- Ustaljena šema dnevnih aktivnosti (vremenska i programska predvidljivost)
- Jednostavne verbalne i vizuelne informacije
- Aktivno i direktivno iniciranje komunikacije

- Zadatke raščlaniti na kratke i jednostavne korake

Deca sa hiperaktivnim ponašanjem

- motorni nemir
- vrpolje se dok sede i nešto rade rukama i nogama
- ustaju sa stolice kada se od njih očekuje da sede
- trče unaokolo ili se pentraju u situacijama u kojima je to neodgovarajuće ponašanje
- teško se igraju u tišini ili odmaraju
- često su u pokretu ili se ponašaju kao da rade «na motor»
- prekomerno pričaju

Preporuke u radu

- blagovremeno smenjivanje različitih aktivnosti
- upoznavanje sa dnevnim rasporedom i zaduženjima
- po potrebi stvaranje mirnog prostora za rad
- pravilno raspoređene i česte pauze
- davanje kratkih i jasnih uputstava za rad
- dopunjavanje verbalnih instrukcija vizuelnim i pisanim uputstvima

Epilepsija

- epizode u kojima se dete zagleda ili neobjašnjivo ne reaguje
- nevoljni pokreti ruku i nogu
- «nesvestica» uz neobuzdanost ili nesvestica nakon koje sledi izuzetan umor
- opažanje čudnih zvuka, ometena pažnja, epizode osećanja straha koje ne mogu da se objasne

Preporuke u slučaju epileptičnog napada

- ostanite smireni
- kad napad počne, pustite ga da se završi svojim tokom
- položite dete na pod ili tle i olabavite mu odeću koja steže
- zaštitite ga od povređivanja
- okrenite mu lice na jednu stranu da bi pljuvačka mogla da izlazi iz usta
- ne stavljajte ništa detetu u usta
- posle napada pustite dete da se odmori ili da spava
- obavestite medicinsku sestru, lekara i roditelje o napadu

Potrebe deteta sa smetnjama u razvoju

Rezime:

- U osnovi iste razvojne potrebe kao i kod svakog drugog deteta, ali je zadovoljavanje tih potreba otežano
- U inkluzivnom okruženju, uz pomoć učitelja u vršnjakoj grupi, dete sa smetnjama u razvoju zadovoljava potrebe komunikacije i interakcije, potrebe u oblasti socioemocionalnih funkcija i ponašanja, kao i potrebe u oblasti saznavnih sposobnosti i učenja

Podršku detetu sa smetnjama u razvoju u inkluzivnoj školi pružaju pored učitelja, stručnjaci različitih profila u oblasti zdravstva, socijalne zaštite, obrazovanja.